

FULLA

L u d o v í t

K	n	i	ž
n	á		
t	v	o	r
b	a		

KNIŽNÁ TVORBA LUDOVITA FULLU

Vidina krásnej knihy lákala Ludovita Fullu od detstva. Pevnejšie obrisy nadobudla počas štúdií na Umeleckopriemyselnej škole v Prahe (1922–1927). Z jeho spomienok vieme, že na výročných školských výstavách bývali ilustrácie stredobodom pozornosti študentov i profesorov. Bohatú pastvu pre oči mladého vnímavého umelca poskytovali výklady pražských knihkupectiev, kde sa vedľa seba objavovali knihy v kalábavskom klasicizujúcom háve i v avantgardne poňatých, povedzme Teigeho obálkach. O to viac trápil Fullu stav slovenskej knihy, ktorá bola do prevratu zaodetá v chatrnom rúchu, a to nielen pokiaľ išlo o jej zovňajšok, ale aj o vnútornú úpravu. Až zvyšujúci sa dopyt po slovenských knihách a celkový rozvoj knižného trhu po roku 1918 pomkli vývoj dopredu. Fullovi pripadla významná úloha kliesniť cestu novým postupom, na ktorú ho predurčili osobné i profesionálne predpoklady.

Už začiatkom dvadsiatych rokov nadviazal Fulla čulé kontakty s predstaviteľmi mladej slovenskej inteligencie, ktorých postoje boli dosť diferencované. Popri ľavicovo orientovaných intelektuáloch z časopisu DAV boli to príslušníci katolíckej inteligencie, ktorí zväčša publikovali vo Vatre, aj názorovo rôznorodá skupina okolo Mladého Slovenska. Je príznačné, že hranice medzi nimi neboli pevné a tí istí autori spravidla publikovali vo viacerých časopisoch. Rovnako Fulla uverejňoval svoje prvé linoleotypy v spomínaných periodikách. Fullova raná grafická tvorba, ku ktorej patria tiež ilustrácie pre básnickú prvotinu J. R. Poničana Som (1923), zvyrazňuje autorov záujem o expresionizmus, o čosi neskôr aj kubizmus. Do takto časovo a štýlovo určitého okruhu sa zaraďujú takisto ilustrácie k Olejkárovi od J. M. Hurbana (1925) a exlibrisy z roku 1926.

Fulla sa priebežne zoznamoval s aktuálnymi výtvarnými tendenciami, z ktorých mali pre jeho knižnú tvorbu mimoriadny význam konštruktivizmus a funkcionalizmus. Idey, ktoré ho v tejto súvislosti zaujali ešte v Prahe, vystúpili opäť do popredia koncom dvadsiatych rokov, keď prijal pozvanie Josefa Vydru a nastúpil do pedagogického zboru novozaloženej Školy umeleckých remesiel v Bratislave (1928–1939). Známa bratislavská ŠUR nadväzovala na avantgardné postupy Bauhausu a ruského konštruktivizmu. Jej orientácia korešpondovala s vtedajším Fullovým hľadáctvom. To sa premietlo aj do jeho knižnej tvorby, ktorú možno v pravom zmysle slova nazvať priekopníckou.

Umelec svoj záujem orientoval na rôzne články zapojené do procesu tvorby krásnej knihy. Nielen na tie najnápadnejšie, akými sú ilustrácie a obálka, ale aj diskretnejšie, ku ktorým patria písmo, sadzba, grafická úprava a pod. Verejnosť mala možnosť zoznámiť sa s Fullovou predstavou o krásnej knihe a tlači vôbec v časopise Slovenská grafia (1929–1933), s ktorým spolupracoval a roku 1929 viedol aj jeho grafickú úpravu. Tento, dnes takmer zabudnutý časopis, utváral priestor pre moderné chápanie typografie a výtvarnej úpravy prostredníctvom praktických ukážok i teoretických príspevkov renomovaných domácich a európskych autorov. Pre Fullovu knižnú tvorbu boli charakteristické návrhy obálok, v ktorých sa uplatnili základné geometrické tvary, farebný akord čiernej, bielej a červenej, úsporné znakové vyjadrenie myšlienky (Kopečný: Za svobodu otčiny, 1928; Poničan: Demontáž, 1929; Maurois: Filip Marcenat a jeho dve ženy; Hviezdin: Horúce ráno, 1931 a i.). O povahe Fullovho výskumu v oblasti konštruktivistickej typografie hovoria Typografická ilustrácia (zostavená z písmen a sadzačských znakov) a Typomontáž, obe uverejnené v Slovenskej grafii (1929). Ku knižným skvostom patrí bibliofilské vydanie novely I. Horvátha: Strieborný prach (Slovenská grafia, 1929), ktorého ozdobou je ručne kolorovaný frontispice. K tejto skupine diel sa voľne zaraďujú aj ilustrácie ku knihe Ludmily Podjavorinskej: Veršiky pre maličkých (1930). Zachované originály (kolorované linoleorezy) patria k pôvabným ukážkam Fullovho ilustrátorského umenia pre deti, ktoré vyrástlo z umelcovho dôverného vzťahu k svedu najmenších. Pripomeňme, že Fulla navrhol obálku pre známy detský časopis Slniečko (1928), viedol grafickú úpravu časopisu Úsmev (1929), pripravil návrhy farebných drevených hračiek a na ŠUR vyučoval v sľubne sa rozbiehajúcich kurzoch kreslenia pre deti.

Prejavom vyzretého autorovho názoru na knižnú tvorbu je úvaha **Za dokonalou slovenskou knihou**, uverejnená začiatkom roku 1936 v časopise Slovensko. V nej stručne charakte-

K	n	i	ž
	n	á	
t	v	o	r
	b		a

rizoval vývoj a stav slovenskej knihy, pričom jasne formuloval vlastnú predstavu: „Upravíť knihu dokonale, celú, po stránke typografickej, od výberu písma, farby, eventuálne i papiera, zaradiť štočky, upraviť sadzbu, určiť jej pomer k formátu a všetky manipulácie, ktoré dokonala typografická práca predpokladá pre bezchybný výsledok knižnej úpravy, bolo možné vykonať len v ojedinelých prípadoch. Príčiny sú rozličné... Mylný je názor, že na patričné miesto zaradená ilustrácia v texte je dostatočnou výzdobou knihy. Akákoľvek dobrá a umelecky kvalitná ilustrácia, umiestnená bez primeranej úpravy do knihy, s nevhodne vyriešenou proporcionálnou formou a s neprimeraným písmom pre technické spracovanie kresby, skôr môže stratiť na svojej kvalite, ako pomôcť úprave a hodnote knihy.“

Z týchto postulátov vychádzala Fullova knižná tvorba, ktorá sa od polovice tridsiatych rokov spájala zväčša s vydavateľskou činnosťou Matice slovenskej v Martine. Roku 1935 napríklad vytvoril obálku a spolupracoval s Jozefom Cincikom na grafickom riešení knihy Vladimíra Wagnera: Profil slovenského výtvarného umenia. Takisto navrhol sériu obálok pre edíciu Knižnica Slovenských pohľadov, zaujímavú z hľadiska zredukovaného, pritom veľkoryso pôsobiaceho farebného a tvarového riešenia jednotlivých titulov (1936–1937).

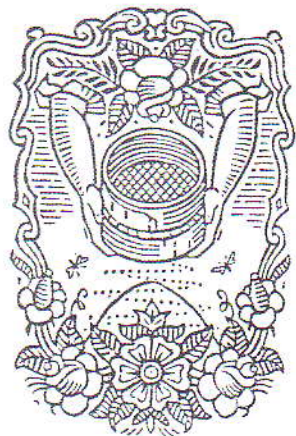

Ilustrácia k básnickej zbierke *Spevy života* od Jána Roba-Poničana, Bratislava 1923

Začiatkom štyridsiatych rokov sa priklonil v knižnej tvorbe ku klasiickým technikám drevorezu

VALENTÍN BENIAK

ŽOFIA

1941

Ilustrácia k básnickej zbierke *Žofia* od Valentína Beniaka, Bratislava 1941

a drevorytu, s čím súviseli dôležité štýlové a tvaroslovné premeny. Nepochybne táto situácia korešpondovala s predchádzajúcim Fullovým záujmom o techniku farebného drevorezu, ktorou sa zapodieval vo voľnej grafike. Priam minucióznu analýzu časového Fullovo grafického umenia podal J. Cincik v publikácii *Grafika Ľuda Fullu* (MS 1944), aj keď z nášho pohľadu chýba v nej analogický ponor do minulých rokov (obdobie dvadsiatych a prvej polovice tridsiatych rokov). Na druhej strane vďačíme autorovi za viaceré zasvätené postrehy. Cincik napr. upozornil na odraz barokizujúcej slovenskej ľudovej drevorezby v ilustráciách pre zbierku básní Valentína Beniaka: *Žofia* (1940). Popri malbách na skle obrátil tak pozornosť na ďalší dôležitý podnet, ukotvený v ľudovej výtvarnej tradícii, z ktorej čerpal Fullovo objaviteľské maliarske a grafické dielo. Ilustrácie k *Žofii*, rovnako k Ondrejovým Pijanským piesňam, Martinkovým Predkom či Veiglovej zbierke básní svedčia o autorovom precíznom, do najmenších detailov premyslenom postupe: rozvrhnutí obrazovej kompozície, smere a skladbe rezu (vrypu) do dosky, hustote čiar a pod. Príkladom náročného výtvarného riešenia je bibliofilské vydanie staroruského eposu *Slovo o pluku Igorovom* (Ján Horáček, 1947). Celá príprava je názorne dokumentovaná zachovanými originálnymi návrhmi. Výsledný knižný tvar je vskutku pôsobivý. Pozornosť priťahuje najmä harmonické spojenie starobylého textu s vnímavým, moderným prístupom umelca, ktorý pre knihu navrhol farebný frontispice a iniciály.

K	n	i	ž
	n	á	
I	v	o	r
	b	a	

KNIŽNÁ TVORBA LUDOVÍTA FULLU

- Obrázkové Slovenské povesti s pôvodnými obrázkami L. Fullu. Ružomberok 1922
- Poničan, J.: Som, myslím, cítim a vidím, milujem všetko, len temno nenávidím. Bratislava 1923
- Poničan, J.: Dva svety, dráma v 3 dejstvách. Prílohu vryl L. Fulla. Vrútky 1924
- Urbánek, F.: Pánik, veselohra v 1 dejstve. Bratislava – Trnava 1924
- Urbánek, F.: Kľatba a požehnanie, povesť. Bratislava – Trnava 1924
- Hurban, J. M.: Olejkár, ilustrácie 1925 (knižne nerealizované)
- Urbánek, F.: Sólové výstupy a scény. Bratislava – Trnava 1925
- Urbánek, F.: Ó, tie ženy, veselohra v 4 dejstvách. Bratislava – Trnava 1925
- Ludo Fulla: Deset ex libris. Praha 1926
- Kde bolo, tam bolo. Trnava 1926, 1932
- Le Feuvre, A.: Edušov gombík. Lipt. Mikuláš pred 1928
- Kopečný, V.: Za slobodu otčiny. Trnava 1928
- Horváth, I.: Strieborný prach. Bratislava 1929
- Katalóg 17. členskej výstavy SSU v Bratislave a súboru L. Fullu. Bratislava 1929
- Poničan, J.: Demontáž. Trnava 1929
- Jurovský, A. (Weiss–Nágel): Správa o činnosti ÚSKŠ za rok 1929–1930. Bratislava 1930
- Mauoris, A.: Filip Marcenat a jeho dve ženy. Martin 1930
- Podjavorinská, L.: Veršiky pre maličkých. Martin 1930
- Hviezdin, M.: Horúce ráno. Trnava 1931
- Igaz–Biskupický, J.: Klerici. Moravská Ostrava 1931
- Marko, I. J.: Piesne mozolnatých rúk. Trnava 1931
- Javor, I.: O vtáčkoch letáčkoch. Trnava 1933
- Nitra. Dejiny a umenie nitrianskeho zámku. Trnava 1933
- Lukáč, E. B.: Liber amicorum. Bratislava 1934
- Balko, J.: O umbikoch macúrikoch. Trnava 1935
- Kovačević, B.: Hajdúci a úskoci v národných piesňach a povestiach. Bratislava 1935
- Wagner, V.: Ludovít Fulla. Praha – Prešov 1935
- Wagner, V.: Profil slovenského výtvarného umenia. Martin 1935
- Beniak, V.: Lunapark. Martin 1936
- Gacek, M.: Sibirske zápisky 1915–1920. Martin 1936
- Hronský, J. C.: Jozef Mak. Martin 1936
- Jesenský, J.: Cestou k slobode. Úryvky z denníka 1914–1918. Martin 1936
- Kavec, M.: Grapy. Martin 1936
- Kráf, F.: Pohľadnice. Praha 1936
- Menclová, D.: Hrad Bratislava. Bratislava 1936
- Mráz, A.: Ján Kalinčiak. Martin 1936
- Rázus, M.: Ahasver. Martin 1936
- Slovenské pohľady 1936 (riešené obálky). Martin 1936
- Gabaj, F.: Otec Timotej. Martin 1937
- Gráf, Š.: V horúcom príboji. Martin 1937
- Hlbina, P.: Dúha. Martin 1937
- Mencl, V.: Stredoveká architektúra na Slovensku. Praha – Prešov 1937
- Beniak, V.: Žofia. Martin 1941
- Čulen, M.: Memorandum národa slovenského z roku 1861. Martin 1941
- Martinka, J.: Predkovia. Bratislava 1941
- Ondrejov, L.: Pijanské piesne. Bratislava 1941
- Slovenské pohľady – Memorandové číslo. Martin 1941
- Voigl, S.: Menom Ťa neviem oslovit. Trnava 1941
- Beniak, V.: Druhá vigília. Martin 1942
- Červeň, J.: Modrá katedrála. Martin 1942
- Halámová, M.: Červený mak. Bratislava 1942
- Kossak–Szuczská, Ž.: Puškár Orpano. Bratislava 1942
- Okál, J.: Nedožitá chvíľa. Martin 1943
- Pinard de la Boullaye H.: Mária, Božie veľdielo. Trnava 1943
- Timmermans, F.: Brat František. Kremnica 1943
- Apuleius, L.: Amor a Psyche. Ružomberok 1944
- Cincik, J.: Grafika Luda Fullu. Martin 1944
- Fulla, L.: Akty. Náčrtníky výtvarných umelcov. Martin 1944
- Hronský, J. C.: Na Bukovom dvore. Martin 1944
- Kurtha, V. H.: Listy z väzenia. Bratislava 1944
- Poc, E. A.: Havran. Ružomberok 1944
- Storm, Th.: Immenské jazero. Ružomberok 1944
- Bodenek, J.: Ivkova biela mať. Martin 1945
- Gončarov, S. A.: Oblomov I., II. Martin 1945
- Kossak–Szuczská, Ž.: Boz zbrane. Trnava 1945
- Balzac, H.: Otec Goriot. Martin 1946
- Dostojevskij, F. M.: Strýčkov sen. Bratislava 1946
- Gorkij, M.: Makar Čudra. Martin 1946
- Silnický–Prídavok: Priekopníci. Bratislava 1946
- Stendhal: Červený a čierny. Martin 1946
- Slovo o pluku Igorovom. Bratislava 1947
- Z ruskej poézie. Martin 1948
- Andrič, I.: Most na Drine. Martin 1948
- Duhamel, G.: Pieseň o radosti. Bratislava 1948
- Fadejev, A.: Pohroma. Martin 1948
- Gorkij, M.: Malva. Martin 1948
- Hugo, V.: Deväťdesiattri I., II. Martin 1948
- Chapiro: Chudák Villon. Bratislava 1948

K	n	i	ž
	n	á	
t	v	o	r
	b		a

- Nazor, V.: Malomocný. Martin 1948
- Príbús, M.: Trpaslíkov poklad. Martin 1948
- Rubinštejn, L.: Srdce z ocele. Martin 1948
- Barč—Ivan, J.: Matka. Martin 1949
- Brittainová, V.: Nevybavené účty. Martin 1949
- Prožihov, V.: Jamnica. Martin 1949
- Tavčar, I.: Čarodejnica. Martin 1949
- Jesenský, J.: Pani Račíková a iní. Martin 1950
- Kalinčiak, J.: Reštavrácia. Martin 1950
- Dickens, Ch.: Martin Chuzzlewit I, II. Martin 1951
- Fielding, H.: Najdúch Tom Jones. Bratislava 1951
- Hviezdoslav, P. O.: Na poliach. Martin 1951
- Hviezdoslav, P. O.: Hájnikova žena. Martin 1951
- Hviezdoslav, P. O.: Volajúci na púšti. Martin 1951
- Kalinčiak, J.: Svätý duch. Martin 1952
- Kalinčiak, J.: Reštavrácia. Martin 1952
- Sof nad zlato. Bratislava 1952
- Slovenské rozprávky. Bratislava 1953
- Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas. Bratislava 1954
- Perečko belavé, červený dolomán. Praha 1955
- Maršák, S.: O dvanástich mesiacikoch. Bratislava 1956
- Rázusová—Martáková, M.: Na veselej posiočke. Bratislava 1956
- Janko Hraško a iné rozprávky. Bratislava 1957
- Vydra, V.: Ludové maľby na skle (anglická a nemecká verzia). Praha 1957
- Letz, Š.: Dobrodružstvo pod vežou. Bratislava 1958
- Fullová, J. K.: Dievča bez otca, životopisný román. Cyklus ilustrácií 1960 (kníže nerealizované)
- Botto, J.: Smrť Jánošíkova a jiné básně. Praha 1961
- Dobšinský, P.: Slovenské rozprávky, 4. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava — Praha 1961
- A koronás rózsa. Szlovák eredetiből ford. Bratislava 1963
- Dostojevskij, F. M.: Idiot I., II. Bratislava 1963
- Rúfus, M.: Až dozrieme. Bratislava 1963
- Dobšinský, P.: Zakletý les. Praha 1964
- Novomoský, L.: Dobrý deň vám. Bratislava 1964
- Dobšinský, P.: O veterom kráľovi, O troch grošoch. Bratislava 1965
- Kantor, Š. — Pavlovská, O.: Spevník pre 5. ročník ZDŠ. Bratislava 1965
- Varila myšička kašičku. Bratislava 1965
- Záthurecký, A.: Slovenské príslovia, porekadlá a úslovia. Bratislava 1965
- Raz v komorze myszka mała. Bratislava 1966
- Was kocht die Mause in Ihren Haus? Verse nach slowakischen Kinderreimen von Jannes Krüss. Bratislava — Mnichov 1966
- Pisné moje, písne... Praha 1968
- Dobšinský, P.: Slovenské rozprávky, 2. kniha. Bratislava 1970
- Plávka, A.: Slovakia (anglická, francúzska, nemecká a maďarská jazyková mutácia). Praha 1970
- Figuli, M.: Tři kaštanové koně a jiné prózy. Praha 1971
- Dobšinský, P.: Az aranyagancsos szarvas, Szlovák népmesék. Bratislava 1972
- Fulla, L.: Okamihy—postrehy, kresby, myšlienky, zápisky, spomienky, skice. Bratislava 1972
- Beránok J. — Moric, R.: Únor a dětská kniha. Praha — Bratislava 1973
- Dobšinský, P.: Trojruža. Bratislava 1973
- Fulla detom. Bratislava 1973
- Dobšinský, P.: Der Dreirosenstock. Bratislava 1974
- Rúfus, M.: Kolíska spieva detom. Bratislava 1974
- Dobšinský, P.: Meer prookjes vit Slovakije. Bratislava 1975
- Dobšinský, P.: A naposholdas paripa. Szlovák népmesék. Bratislava 1975
- Kását főz a kiséger. Bratislava 1975
- Solnečný koň, Slovacckije skazki. Moskva 1975
- Knězek, L.: Aká to bola jar. Antológia literatúry o oslobodení Československa. Bratislava 1975
- Dobšinský, P.: Slovacckije skazki, 2. kniha. Bratislava — Moskva 1976
- Dobšinský, P.: Az aranyagancsos szarvas, Szlovák népmesék. Bratislava — Budapešť 1976
- Dobšinský, P.: Der verwunschene Wald. Bratislava 1976
- Dobšinský, P.: Slovaške pravljice. Novi Sad 1976
- Dobšinský, P.: Contes slovaques. Paris — Bratislava 1977
- Ludovít Fulla: Hudba tvarov s veršami Milana Rúfusa. Bratislava 1977
- Dobšinský, P.: La forêt magique et autres contes. Paris — Bratislava 1980
- Fulla, L.: Okamihy a vyznania. Bratislava 1983

Vydané vlastným nákladom Ludovíta Fullu

- Jánošík, grafický album, 1923
- Súkromné listy Fullu a Galandu. Bratislava 1930—1932
- Pät reprodukcii podľa pôvodných drevorezov. Bratislava 1942
- Drobné kresby na šiestich pohľadniciach. Bratislava 1943

K	n	i	ž
	n	á	
t	v	o	r
b			a

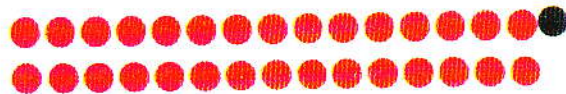
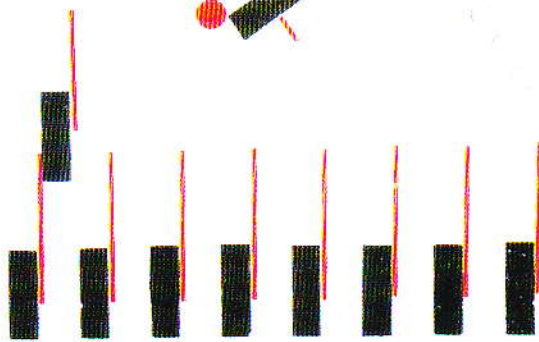
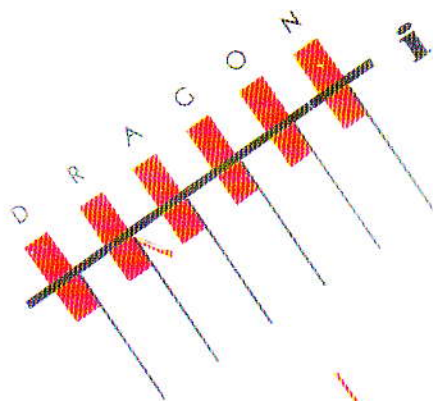
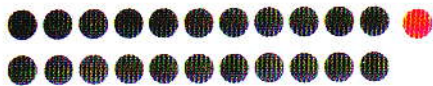

Návrh razidla na väzbu Slovenských rozprávok, 1961

Životopisné dáta

- 1902 narodil sa 27. 2. v Ružomberku
- 1913–1920 študoval na gymnáziu v Ružomberku a na obchodnej škole v Dolnom Kubíne
- 1922–1927 študoval na Umeleckopriemyselnej škole v Prahe u prof. Holbauera a Kyselú. Nadviazal priateľstvo s Mikulášom Galandom
- 1926–1929 vyučoval kreslenie v Senici a Malackách
- 1929 začal vyučovať na Škole umelckých remesiel v Bratislave (ŠUR)
- 1929–1933 spolupracoval s časopisom Slovenská grafia, venovaným povzneseniu krásnej tlače a knižtlačiarstva na Slovensku. Viedol grafickú úpravu prvého ročníka s M. Galandom vydával Súkromné listy Fullu a Galandu, ktoré sa stali manifestom moderného slovenského umenia
- 1930–1932 začal spolupracovať so SND, priebežne sa venoval scénickým návrhom
- 1931 získal bronzovú medailu za scénické návrhy na medzinárodnej výstave v Miláne
- 1936 bol odmenený Veľkou cenou (Grand Prix) za obraz Pieseň a práca a striebornou medailou za scénické návrhy na Svetovej výstave v Paríži
- 1937 po zrušení ŠUR učil na strednej škole kreslenie
- 1939 podal žiadosť o dočasné penzionovanie
- 1942 presťahoval sa z Bratislavy do Martina
- 1948 získal slovenskú Národnú cenu za obraz Rysavá jalovica
- 1949–1952 viedol školu dekoratívneho maliarstva na VŠVU v Bratislave
- 1956 presťahoval sa do Žiliny
- 1958 získal zlatú medailu a čestný diplom na Svetovej výstave v Bruseli za tapisériu vytkanú podľa obrazu Pieseň a práca a za triptych s poľnohospodárskou tematikou. Bolo mu udelené vyznamenanie Za vynikajúcu prácu
- 1962 bol vyznamenaný Radom práce. Po smrti manželky sa odsťahoval do Ružomberka
- 1963 bol menovaný národným umelcom
- 1965 v Lipsku získal čestné uznanie za vynikajúce výsledky v oblasti ilustrácie detskej knihy
- 1966 daroval štátu rozsiahlu zbierku obrazov, kresieb a grafických listov pre pripravovanú galériu v Ružomberku. Bol menovaný laureátom Štátnej ceny
- 1969 sprístupnenie novovybudovanej Galérie Ludovíta Fullu v Ružomberku. Opätovne menovaný laureátom Štátnej ceny
- 1972 dostal Rad Republiky
- 1976 Medzinárodná spoločnosť pre detskú knihu (IBBY) so sídlom vo Viedni mu udelila Čestný diplom H. Ch. Andersena za ilustračnú tvorbu. Bola založená Nadácia Ludovíta Fullu pre cenu za ilustrátorskú tvorbu pre deti a mládež a desať štipendií pre absolventov VŠVU
- 1977 daroval štátu ďalšie obrazy vytvorené za posledné roky
- 1980 zomrel 21. 4. v Bratislave

K	n	i	ž
	n	á	
t	v	o	r
	b		a

L. Fulla: Typografická ilustrácia

FULLA

K n i ž n á t v o r b a

Katalóg k výstave Slovenského národného literárneho múzea MS

Scenár PhDr. Silvia Iiečková

Grafická úprava Igor Štroik

Zodpovedný redaktor Mgr. Jozef Beňovský

Vydala Matica slovenská v Martine 1996

Litografia: NEOTYPE, s. r. o., Martin

Tlač: NADAS-AFGH, s. r. o., Vrútky

ISBN 80-7090-382-1

K	n	i	ž
	n	á	
t	v	o	r
b		a	